

STICHTING RENE DE CLERCQ VZW

Secretariaat: Jan Dhaluin, Vichtesteenweg 15, 8540 Deerlijk
Telefoon en fax: 056/72.86.70 Kredietbank 463-5147011-71

NIEUWSBRIEF 1997-98

HET ZEVENDE MUSEUMJAAR...

Een jaar geleden schreven we:

"Het museum leeft... dankzij uw jaarlijkse steun kunnen wij onze plannen uitvoeren".

PLANNEN? Onze ploeg vrijwilligers werkt onvermoeibaar verder.

Na enkele experimenten vorige jaren, hebben wij nu o.a. een permanent plan voor kinderen uitgewerkt, jaarlijks, tijdens de week van de grootouders: **een museumbezoek voor kleuters. Wat doe je met kleuters in het museum René De Clercq?** "Een onvergetelijke dag maken voor die kinderen", zeggen wij met overtuiging. **Hoe** doen wij dat? Dat lees je in deze nieuwsbrief.

Dit jaar plannen we een lespakket voor het vierde leerjaar van het basisonderwijs. In de nabije toekomst lonken wij ook naar het *secundair onderwijs*. Wij beseffen maar al te goed: **onze jeugd is onze toekomst!**

WIJ KIJKEN OOK REEDS NAAR 2002!

Op 14 november 2002 is het precies 125 jaar dat René De Clercq in ons dorp geboren werd.

Op 12 juni 2002 is het precies 70 jaar dat hij in Maartensdijk (NL) overleed.

Wat doen wij in 2002? Ook dat lees je in deze brief!

Wij werken totaal belangeloos en hopen dan ook dit jaar weer op je bijdrage te mogen rekenen. Over onze plannen en de realisaties ervan, lees je verder in deze nieuwsbrief. Niet alleen financieel, maar ook anders kan je ons helpen. Ook dat lees je in deze brief.

STEUNFONDS MUSEUM RENE DE CLERCQ

BESCHERMEND LID: vanaf 1.000 fr.

STEUNEND LID: vanaf 500 fr.

GEWOON LID: 300 fr.

Alle bijdragen, hoe klein ook, zijn welkom. Alle leden ontvangen een lidkaart voor het museumjaar 1998 en hebben gratis toegang tot alle activiteiten in het museum.

Wij hebben voor de beschermende leden weer een mooi geschenk: een video "René De Clercq van Deerlijk", duur: ong. 40 minuten.

Stort op bankrekeningnr. 463-5147011-71 van Stichting René De Clercq, Vichtesteenweg 15, 8540 Deerlijk. Onze vrienden uit Nederland maken het bedrag over op girorekening 000-1657775-45.

Wij danken u van harte !

René De Clercq in "De Grootte Oorlog"

Het gebeurt zelden dat René De Clercq nog opduikt in een geschiedenisboek. In oktober 11. viel hem die eer nog eens te beurt. Zijn rol in het activistische avontuur tijdens Wereldoorlog I werd belicht in een nieuw historisch werk van historica Sophie De Schaepdrijver over het koninkrijk België tijdens de Eerste Wereldoorlog. Het boek *De Grootte Oorlog* werd algemeen positief tot zéér positief onthaald. De verkoop is bovendien voor een dergelijk historisch werk, geschreven door een bij het publiek volslagen onbekend auteur, fenomenaal. De Clercq maakt er als hoofdrolspeler in het activisme een (zeer) slechte beurt. Onze Stichting is het aan zichzelf verplicht deze zaak op te volgen, stelling te nemen en deze uitgave historisch en methodisch te situeren en te kaderen. Van onze geïnteresseerde lezers verwachten wij graag aanvullende reacties, opmerkingen of rechtzettingen, want hoewel wij wel voortdurend met geschiedenis bezig zijn hebben wij nu eenmaal niet de bagage en de methodologische kennis van vakhistorici.

In 1990 verscheen het boek *Nations and nationalism since 1780: programme, myth, reality* (in vertaling *Natie en nationalisme sedert 1780, streven, mythe en werkelijkheid*, Amsterdam: Jan Mets, 1994, 252 blz.) van de eminente Britse marxistische historicus Eric J. Hobsbawm (° 1917). De auteur stelt dat nationalisme in de 19de eeuw een normaal en nuttig verschijnsel was dat als eenheidsceement diende om de moderne natiestaten op te bouwen. Laat ons hier nog de traditionele historische kijk op het nationalisme aan toevoegen waar enerzijds een negatief geacht Duits natiemodel wordt onderscheiden dat op culturele factoren gebaseerd is (Herder) en anderzijds het Franse model dat niet op "bloed en bodem" gebaseerd is maar op de "volonté générale" van een gemeenschap van individuen, verbonden door dezelfde burgerrechten ("droits de l'homme" en "contrat social"). Voor de Belgische situatie vertaalt Denise Van Dam (UC Namur) dit in het Waalse "droit des gens" t.o.v. het Vlaamse "droit du sol".

Hobsbawm vindt het moderne nationalisme van "natiesplijters" een volstrekt nieuw en uiterst gevaarlijk fenomeen omdat het, steeds berustend op een verzonnen geschiedenis, niet kan bestaan zonder het scheppen of cultiveren van een vijandsbeeld waardoor bijna vanzelfsprekend uitspattingen van blind nationalistisch geweld ontstaan. De natie zelf is geen natuurlijk gegeven maar een menselijke constructie, gebaseerd op elementen zoals taal en identiteit die zelf ook kunstmatige constructies zijn. Voor Hobsbawm bestaat één identiteit niet: iedereen heeft een veelvoud aan identiteiten. En bovendien biedt nationalisme geen oplossing voor problemen; het scheidt integendeel de meest explosieve conflicten van onze tijd. Deze visie raakt ook ergens het zgn. post-modernisme dat o.m. het einde van alle ideologieën koppelt aan de deconstructie van de door de ideologieën opgebouwde, kunstmatige constructies en dikwijls gepaard gaat met een cynische, demobiliserende en individuele kijk op mens en wereld.

Met de uitspattingen in ex-Joegoslavië, de vroegere Sovjet-Unie en Noord- en Midden-Afrika voor ogen was Hobsbawms boek een welgekomen geschenk voor een nieuwe generatie maatschappelijke analisten en historici. Ook bij ons werd hij de goeroe van een aantal opiniemakers en historici o.m. Marc Reynebeau, Raymond Detrez, Jan Blommaert en Sophie De Schaepdrijver. Van deze laatste historica (° 1961), die thans moderne Europese

geschiedenis doceert aan de universiteit van New York, verscheen onlangs *De Grootte Oorlog, het Koninkrijk België tijdens de Eerste Wereldoorlog* (Uitgeverij Atlas, 366 blz.). Wij kennen Sophie De Schaepdrijver o.m. als co-auteur van *Het nut van België* (1993), een bundeling opstellen van o.m. Jean Pierre De Bandt van de Coudenberggroep, Jean Gol, Hugo Schiltz en Jean Maurice Dehousse met Geert Van Istendael als eindredacteur. Daar projecteert zij Hobsbawms theorie naar de Belgische realiteit door o.m. te stellen dat geschiedvervalsing een wezenlijke factor van het nationalisme is. De Belgische communautaire problemen zijn opgeklopte schijnproblemen. Zij vraagt zich af wat de staatsvorming nu eigenlijk heeft opgeleverd behalve dan een onoverzichtelijke, volstrekt krakemikkige federalisering, een typisch product van de politieke cultuur van o.m. de vlaams-kiljons en de verkavelingsdrift van onze machthebbers. Zijzelf houdt het dan ook bij "de idee België" maar dan ontdaan van alle nonsens, waaronder verstaan wordt het mythische natiegevoel.

Het boek *De Grootte Oorlog* wil een nieuwe samenvatting zijn van wat reeds bestond. De lijst met geraadpleegde werken en artikels is dan ook indrukwekkend volledig en handig bruikbaar. Na een inleiding over het vooroorlogse België krijgen we een zicht op zowel het bezettingsregime als op de toestand achter de Yzerlinie (de Britse en Franse sectoren rond Ieper vallen buiten het bestek van dit werk). Voorname aandacht gaat naar de twee pijlers waaruit het Vlaams-nationalisme zou ontstaan nl. de Frontbeweging en het activisme. Vooral het activisme krijgt speciale aandacht. Tussen de Duitse militaire politiek van directe en brutale roofovername op de Belgische economie ter ondersteuning van de totale oorlog enerzijds en anderzijds de meer lange termijnpolitiek van de burgerlijke, administratieve bezettingsoverheid (Von Bissing) die België na de oorlog (ook bij verlies of vrede door vergelijk) hoe dan ook voorgoed binnen de Duitse invloedssfeer wou krijgen, situeert zich de zgn. "Flamenpolitik" die o.m. door "bestuurlijke scheiding" van België, de Franse invloed wou terugdringen. Plaatselijk voetvolk om in deze politiek mee te draaien waren de activisten die, onder Duitse supervisie en met Duits geld, een Raad van Vlaanderen (dec. 1917) en een Vlaamse marionettenregering vormden. De activisten plakten zichzelf de eretitel "idealist" op en doen met een perverse naïviteit aan geile machtspolitiek en dat terwijl het volk in toenemende mate afziet onder een loodzware bezetting. Ze zijn zo wereldvreemd dat ze niet willen inzien dat ze door de bevolking worden uitgespuwd. De "Raad van Vlaanderen" is in de eerste plaats één groot propagandabureau dat niet op reële macht steunt maar enkel op woordenkramen. Naast echt gevaarlijke figuren zoals August Borms, die bezig is met een soort Vlaamse rijkswacht en een geheime politie uit te bouwen, zijn de activisten voornamelijk tafelspringers die hun kans op zelfverrijking en promotie met beide armen grijpen. Daarentegen worden figuren zoals kardinaal Mercier, consequent verdediger van de Belgische neutraliteit, en historicus Henri Pirenne, grondlegger van de moderne wetenschappelijke Belgische nationale geschiedkunde, (niettemin worden bij hem door prof. Anne Morelli ook hier en daar vraagtekens geplaatst in diverse bijdragen in haar werk *Grote mythen uit de geschiedenis van België, Vlaanderen en Wallonië*...), die door de geschiedschrijving eenzijdig als anti-Vlaams zouden zijn verguisd, gerehabiliteerd.

Wat Hobsbawms theorie betreft wil ik erop wijzen dat deze hoe dan ook zeer waardevol en interessant is doch zoals alle theorieën beperkt en niet universeel toepasbaar. Ze is meer geschikt als een interessante invalshoek om ingewikkelde nationale problemen te belichten dan om deze in hun geheel te verklaren. Zij wordt bovendien m.i. nogal selectief toegepast en geeft geen uitsluitend voor de "kip en ei"-situatie waarin bepaalde nationalis-

men zicht t.o.v. mekaar verhouden. Is b.v. het Koerdische "blinde geweld" van vandaag oorzaak of gevolg van het Ottomaanse en later Turkse natievormende nationalisme? Is de Baskische natie irrelevant omdat, aldus Hobsbawm, het Baskische nationale inkomen niet groter is dan dat van Parijs? Waarom zou men deze theorie ook niet eens uitproberen op andere menselijke constructies als klasse, klassenmaatschappij en klassenstrijd? Ook hier zou de "amusementswaarde van de vooroordelen" (dixit SDS over nationalistische vooroordelen) wel eens zeer hoog kunnen zijn...

Voor Sophie De Schaepdrijver passen alle aangehaalde feiten in een vooropgestelde visie en model. Haar bijdrage in *Het nut van België* en het zinnetje uit het dankwoord vooraan het boek, waarin zij haar echtgenoot dankt voor zijn steun en ook voor zijn genegenheid voor België en "all things Belgian", wijzen duidelijk in die richting. Zoals iedere geschiedschrijver zoekt ook zij de passende munitie bijeen om een voltreffer af te schieten, dit alles "pour les besoins de la cause". Hét hoofduitgangspunt van haar betoog is dat België verplicht was zijn geschonden neutraliteit te verdedigen wat koning Albert, het gros van de politieke wereld, de Kerk en de bevolking dan ook gedaan hebben. Soms krijg je de indruk een opgefreste, uitgebreide en sterk gemoderniseerde versie te lezen van een schoolgeschiedenisboek van enkele decennia geleden. Van een kritische, progressieve historica verwacht je toch wel een iets andere houding ten opzichte van de traditionele machthebbers nl. de drie K's (Koning, Kerk en Kapitaal). Ook hier sluit de schrijfster zich stilzwijgend aan bij de stemming van 4 augustus 1914 nl. die van een nationale eendracht over klassen en (sub)nationaliteiten heen met de zgn. godsvrede (tijdelijke opschorting van polemiek en actie) van alle maatschappelijke actoren als sluitstuk. Hierin past vooral de inschakeling van de sociaal-democratie in het nationale patriotisme en de oorlogsinspanning met als beloning totale aanvaarding en integratie in de macht; dit alles ten koste van het principe van het 'proletarisch internationalisme'. De activisten zijn dé grote boosdoeners die deze godsvrede al dan niet bewust doorbreken en metterdaad het Pruisische militarisme ondersteunen. Hoe het komt dat een clubje uit Gent van ternauwernood 9 mensen rond ds Domela Nieuwenhuis erin slaagt zoveel elementen voor zich te winnen die zich tot dan toe tot de beste Belgen rekenden, blijft voor mij na het lezen van *De Grote Oorlog* een raadsel. Flaminganten die zich probleemloos in het Frans konden uiten beschouwden zich immers tot dan als dé ware en betere Belgen in tegenstelling tot de franskiljons die weigerden de andere landstaal, het Nederlands, te leren en de democratisch afgedwongen taalwetten saboteerden. Een figuur als Hector Plancquaert, die vóór de oorlog Daensist is geweest (sic), wordt gewoon van tafel geveegd waar deze ten eerste voor én na de oorlog Daensist was en dan nog veruit ideologisch de consequentste, belangrijkste en meest verregaande wat bv. het principe van absolute scheiding van Kerk en staat in de politiek betreft. Wat de auteur wel goed weergeeft is het typische menselijke verschijnsel dat omhooggefallen individuen, hier sommige activisten, bedwelmend door de bescherming van een externe (Duitse) macht, zich wel eens zeer belachelijk gaan gedragen. Een vergelijkbaar verschijnsel kon men tot vóór tien jaar aanschouwen toen volstrekt onbelangrijke lieden van bij ons als leiders van een officiële delegatie van Belgische communisten in de voormalige socialistische staten er als een soort ministers behandeld werden en zich zeer snel als dusdanig gingen gedragen! Dat een belangrijke kern van latere avantgardisten en antimilitaristen zoals Van Ostaijen en Van Extergem terug te vinden is bij de jonge, veelal Antwerpse activisten wordt slechts in de marge vermeld. Over Van Ostaijen, die nochtans op de lijst stond van Borms' militieleden, die na de Duitse nederlaag samen met geestesverwante Fronters de activistische doelstellingen op België moesten afdwingen, zegt De Schaepdrijver dat het hier slechts om 'jeugdig katekwaad' ging. Zijn kritiek op *Het Grote*

Grote Zirkus van de H Geest
heden avond optreden van
Godsdienst & Vorst & Staat!
of het wereldberoemde **TRIO**
luimige Knoop-about's!!!
Sukses! Sukses! Lachsukses!!
Dus het wachtwoord voor Oud & Jong!!
is: OPGEPAST. Allen op post in de Zirkus van de h. Geest !! Allo allo !!
Optreden van het wereldberoemd **TRIO** Godsdienst Vorst Staat!

Paul Van Ostaijen, gedicht uit de bundel *Bezette Stad* (1921)

Zirkus van de H. Geest: Godsdienst (Mercier), Vorst (Albert) en Staat (de Belgische) is voor haar blijkbaar geen "sukses, sukses, lachsukses"... Koning Albert I wordt integendeel geprezen omdat hij door zijn onafhankelijke houding t.o.v. de geallieerden, vele duizenden Belgische (en Duitse?) soldatenlevens heeft gered. Haar kritiek op het sterk moraliserende en paternalistische karakter van de Frontbeweging is in 1997 vanzelfsprekend, maar was toen de algemene toon bij zowat alle bewegingen die zich op de massa richtten. De mythe van de 80% Vlaamse frontsoldaten wordt met de argumenten van prof. Luc De Vos grotendeels terecht ontkracht. Ik stel ook vast dat De Schaepdrijver (zoals ze zelf schrijft 'een verre verwant' van sublieme deserteur Karel De Schaepdrijver) zeer selectief en weinig zorgvuldig met haar bronnen omspringt. Omdat ik sedert jaren betrokken ben bij de werking van het museum van mijn grootvader René De Clercq te Deerlijk (WVL.) ben ik met deze figuur nogal vertrouwd. Hij wordt bij tijd en wijle opgevoerd in *De Grote Oorlog* als profiteur, zakkenvuller, carriërist, huichelaar, volksverlakker enz. Daartoe besteedt de auteur o.m. meer dan één van haar 314 pagina's tekst aan de kritiekloze overname van een stuk artikel uit het verzetsblad 'De Vlaamse Leeuw'. Hoe ze één bepaalde bron hanteert wordt volkomen duidelijk als ze de geschiedenis van het zgn. Bussumer telegram van 11 juli 1915 aan koning Albert uit de doeken doet. Korte situatieschets: op een 11 juliviering van de Utrechtse studentenafdeling van het ANV te Bussum houden de latere socialistische senator Alberic Deswarte en René De Clercq de gelegheidsredes

waarin, na hulde aan koning Albert en koningin Wilhemina, gevraagd wordt het Vlaamse programma na de oorlog te realiseren. In de sfeer van enkele recente anti-Vlaamse provocaties o.m. nog op 26 juni in *l'Echo Belge*, als zou de oorlog in essentie tussen Germanen en Latijnen gaan, met de Vlamingen als verraderlijk Germaans element binnen het Latijnse kamp, ondertekent De Clercq een telegram aan koning Albert - de enige in wie men een onvoorwaardelijk vertrouwen stelt - waarin men vanwege de koning een geruststellend woord vraagt voor de Vlamingen. De Schaepdrijvers voornaamste bron omtrent De Clercq is hier het artikel van dr. Koen Hulpiaw uit *Wetenschappelijke Tijdingen* (1983) p. 83 e.v.: *Dichter René De Clercq als flamingant, ontwikkeling naar het activisme tijdens het eerste oorlogsjaar*. Essentieel is hier m.i. of De Clercq al dan niet wist dat het in Nederland verschijnende Belgische dagblad *De Vlaamse Stem* op dat ogenblik met Duits geld (via Gerretson) gefinancierd was. De auteur gaat op deze essentie niet echt in maar suggereert met enkele reacties uit *De Vlaamse Leeuw* die De Clercq bestempelt als "roekeloze bergbeklimmer die met voorbedachten rade een moordende machine aan 't rollen had gebracht".

René de Clercq E. H. Rietjens. André de Ridder.
Frits Coers. Alberic Deswarte.

Wij geven hier een tot hertoe nog niet gepubliceerde photo van de vermaarde Gulden-Sporen-betoging te Bussum op 11 Juli 1915. Onze lezers herinneren zich wellicht den indruk, dien, zoo in Holland en Vlaanderen als in het buitenland, de redevoeringen maakten aldaar uitgesproken door Dr. René de Clercq en Mr. Alberic Deswarte (beiden op onze photo duidelijk te herkennen).

In de geschiedenis der Vlaamse Beweging heeft deze vergadering een historische beteekenis gekregen.

Dezelfde vergadering was het die aan Koning Albert het gekende telegram van hulde zond waarop Vlaanderen een zoo teleurstellend antwoord kreeg.

Foto verschenen in *De Toorts*, een staat- en letterkundig weekblad voor Holland, Vlaanderen en Zuid-Afrika.

Voorbedachten rade suggereert in deze context kennis van Duits geld. Volgens Hulpiaw beantwoordt De Clercq deze essentiële vraag zelf in een onderhoud met de katholieke minister van kunsten en wetenschappen Poulet, verbindingsfiguur van de Belgische "Haverse" regering in Nederland, dd. 17 september 1915 absoluut negatief. "Als hij wist dat het zo was, dan zou hij zich dadelijk terugtrekken om elders, doch niet anders, de Vlaamse zaak te verdedigen". De minister acht De Clercq duidelijk te goeder trouw. De Clercq die zich pas dan bewust wordt van een mogelijke afzetting uit het ambt van leraar (wat per KB van 5 oktober ook werkelijk gebeurt) vraagt de minister te willen nagaan "of er iets in mijne bijdragen aan *De Vlaamse Stem*, iets in mijne oorlogsverzen (...) uit vaderlandsch oogpunt dermate af te keuren valt, dat een plichtsgetrouwe Belg niet verantwoord zou kunnen". Tot bewijs van zijn loyaleit stuurt hij ook de drukproeven van zijn dichtbundel *De Zware Kroon* (Bussum, 1915) waarin zijn vaderlandse en anti-Duitse gedichten zijn gebundeld. Voor mij is het duidelijk dat De Clercq die n.b. in augustus 1912 nog persoonlijk aan koning Albert was voorgesteld, in 1911 van minister Helleputte (?) de officiële opdracht gekregen had een Nederlandstalige versie van de Brabançonne te dichten en eerder een open brief aan de koning had geschreven (januari 1911), in 1915 volledig verrast was door de reactie van de koning die volgens Hulpiaw op 13 juli aan eerste minister De Broqueville schrijft: "J'ai reçu un télégramme flamand d'Utrecht dont je joins le texte. Il m'a indigné et je n'y ai pas répondu (...) il m'a paru qu'il serait utile de répondre en leur imposant une leçon". De Schaepdrijver geeft ook niet weer wat zowat iedereen toen erkende nl. dat de afzetting van De Clercq een negatieve zaak was. Zelfs minister Poulet schreef op 27 juli 1916 aan De Broqueville dat hij het ontslag afkeurt en het beschouwt als één van de dingen die tegen de regering uitdraaien en in het bezette gebied een slechte indruk maken. Wat De Schaepdrijver dan weer wel citeert uit Hulpiaw is dat "De Clercq in 1916 zijn familie schreef dat de minister had verzekerd dat hij zijn benoeming na de oorlog wel weer zou krijgen terwijl hij zich in het openbaar wentelde in zijn rol van martelaar". Voorwaar een mooi staaltje van selectief en verwrongen gebruik van een bron. Als de auteur ook haar andere bronnen als dusdanig aanwendt, zijn er wel degelijk redenen om de wenkbrauwen te fronsen.

Als besluit kunnen we stellen dat het meest positieve aan *De Grootte Oorlog* is dat de geschiedenis van de Eerste Wereldoorlog bij ons terug in de belangstelling komt. Zonder twijfel is het boek vlot geschreven en wordt de materie zeer toegankelijk wat ook het succes verklaart. Voorts vermoed ik ook dat het werk kan bogen op een misschien toevallig raderwerk van opiniemakers e.d. zodat het veel vlotter dan enig ander geschiedkundig werk van die aard bij de lezer wordt gebracht. Is het toevallig dat niet minder dan 4 bekende Vlamingen (o.m. Tom Lanoye en Ivan De Vadder) in Humo's eindejaarsvragen 1997 *De Grootte Oorlog* als beste werk naar voor schuiven? Spijtig genoeg vinden meer 'doorwrochte' (dixit SDS) werken zoals bv. *Het activistisch avontuur* (Gent, 1991) van Daniël Vanacker, een vorser die op een niet-vooringenomen toon schrijft, minder goed hun weg naar de lezer... Bij De Schaepdrijver krijgt de lezer de indruk een objectief werk te lezen hoewel met alle macht hoger beschreven stellingen worden verdedigd. Daardoor valt het in slechte aarde bij zij die hun geesteskinderen of -vaderen (de activisten) vrij ongenueanceerd vermoord zien. Na 80 jaar blijken de passies zowel bij de auteur en C° als bij de tegenstanders nog hoog op te laaien. Ik pleit ervoor de communicatielijnen tussen alle geïnteresseerden open te houden en op zijn minst wederzijds de hoofden boven de loopgraven uit te steken zonder dat men meteen wordt afgeknald. Thesen en antithesen blijven nodig om tot een zo goed mogelijke synthese te komen. Een betere kennis van deze interessante periode van essentiële veranderingen zou daar wel mee varen, ten bate van iedereen.

Joost Vandommele

Een bloem(lez)ing voor René De Clercq

Wie het René De Clercqmuseum openhoudt en gidst, wordt nogal eens geconfronteerd met de vraag: waar kan ik nog werk van De Clercq kopen? Een verwijzing naar de Slegte, rommel- of antiekmarkten of fotokopieën zijn dan de enig mogelijke antwoorden... Gezien de René De Clercqstichting er precies is om deze figuur en zijn werk te bestuderen en te "promoten", ligt het uitgeven van een bloemlezing voor de hand. Bovendien leert de ervaring dat "De Clercq van Deerlijk" zich ideaal leent om onder te duiken in het Vlaanderen van zijn tijd. M.a.w. als men iets wil te weten komen over de sociale en nationale emancipatie van ons volk, eind 19de - begin 20st eeuw, is hij een gedroomd didactisch medium... Misschien werd deze rijke bron van kennis tot nog toe te weinig aangeboord en teren wij inhoudelijk te veel op vroegere successen nl. de diverse hagiografische kleine vooroorlogse biografieën over De Clercq enerzijds en het recentere *René De Clercq. Uit Liefde alleen...* (Gilbert Depamelaere, DF, Deerlijk, 1977) en *René De Clercq. Een monografie* (dr. Koen Hulpiu, Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letterkunde, Gent, 1986) anderzijds. Deze vaststelling en het feit dat de herdruk van *De Noodhoorn* (1975) en de bloemlezing *Liederen leeft!* (1977), beide uitgaven in eigen beheer van Elza De Clercq, reeds lang uitgeput zijn, brachten ons tot de conclusie dat een heruitgave van René De Clercqs meest relevante werk zich opdringt.

Een heruitgave biedt tevens het grote voordeel dat de Stichting met haar leden en sympathisanten verplicht is terug naar de kern van haar bestaansreden te gaan, precies door de intellectuele oefening te doen: René De Clercqs levensloop, gedachtegang en werk te herbejken, herlezen in het licht van onze tijd.

In de Raad van Beheer en het Dagelijkse Bestuur was er onmiddellijk enthousiasme voor dit enorm project. Vandaag weten we echter nog niet welke vorm onze nieuwe uitgave zal aannemen. De keuze gaat grosso modo tussen een kijkboek (één bladzijde afbeelding t.o.v. één bladzijde gedicht) en een "didactische bloemlezing" met afbeeldingen, situering en uitleg bij de gedichten. Prijs, opportuniteit en "verkoopbaarheid" zullen de uiteindelijke keuze bepalen. Er is wel beslist dat het werk zal verschijnen in 2002, het jaar van de ontelbare evenementen en publicaties n.a.v. 700 jaar Guldensporenslag, 125 jaar geboorte en 70 jaar overlijden van René De Clercq.

Intussen werd al een werkschema opgesteld om alle gedichten te lezen, te evalueren en uiteindelijk te selecteren en dit door zoveel mogelijk geïnteresseerden en vrijwilligers (zie ook bijgevoegd blad). Er zal ook in zekere mate rekening gehouden worden met de keuze van de dichter zelf en van andere uitgevers bij vroegere bloemlezingen. De gedichten zullen per thema (vaderlandse gedichten, sociale, land en volk, natuur, liefde enz.) gerangschikt worden en niet per dichtbundel waarin ze origineel verschenen. Wij nemen ons ook voor enkele toonaangevende denkers en opiniemakers bij ons opzet te betrekken... Deze uitgave zal de doorsnee Vlaamse intellectueel (en volkswens?) van 2002 moeten aanspreken en beroeren, en moet naast de oprichting en het openhouden van het René De Clercqmuseum, de mooiste bloem(lez)ing zijn van onze Stichting voor de dichter.

Joost Vandommele

Onze jeugd is onze toekomst!

Er was eens... een kleuterleidster die een kleuter had die met zijn juf en klasgenootjes "een museum" wilde bezoeken.

De juf zei: "We hebben een museum in ons dorp... we doen het."

De Stichting René De Clercq dacht: Wat doen we met kleuters in ons museum?

Even kijken, ons museum heeft een dubbele doelstelling:

- hoe leefden onze (over)grootouders?
- wie is René De Clercq?

En we vertellen aan de kleuters het verhaal: "*Hoe leefden onze (over)grootouders?*"

Dat verhaal werd de **rode draad** die loopt doorheen het bezoek aan het museum in de vorm van een vragenspel met een oma en een opa die de kleuters begeleidden naar:

- het borstbeeld van de dichter en de gevel van het *oude huisje*
- in dat huisje woonde René De Clercq met zijn papa en mama die *zestien kindjes* kregen
- het is donker in het huisje en er brandt slechts één kaars, er bestond *geen elektriciteit*
- laten we de luiken openmaken... thuis zijn het *rolluiken*
- het is koud... laten we *de haard aansteken*... welke gevaarlijke vlammen! En komt *Zwarte Piet* door die *grote schoorsteen*?
- mama maakte deze morgen koffie met de koffiezetmachine. Hier malen we koffie (o... dat zijn boontjes en geen poeder) met de *oude koffiemolen* en maken koffie in de *oude koffiekkan*
- de oma snijdt brood met een *groot mes!*
- de keuken met *de pomp* en een *strijkijzer zonder snoer* waarin gloeiende kolen moeten
- wat werkt er *thuis* niet meer als de *elektriciteit uitvalt*?
- de *bakoven* met vuur, de *doofpot*. Nu bakt de bakker het brood
- het toilet is buiten omdat er *geen waterspoeling* is en dus *stinkt*. Wat doet dat netjes geknipt *krantenpapier* aan die roeste nagel?
- een video met *een liedje* van de dichter René De Clercq die in dat huisje geboren werd..
- in het *museum bewaart* men zijn boeken, zijn schrijftafel en pen. Er zijn ook foto's, schilderijen en voorwerpen.

Na deze kleuterleidster en haar kleuter die met haar klas een museum wilde bezoeken kwamen er nog een paar kleuterklassen op bezoek en het verhaal werd meer en meer verfijnd. De oma en opa speelden beter en beter.

We waagden de stap, we maakten een "lespakket" voor kleuters. De week van de grootouders leek de beste periode voor een bezoek. De "oude tijd en ook Sinterklaas" staan dan op het programma.

Alle kleuterklassen van Deerlijk werden uitgenodigd voor een bezoek tussen 24 en 28 no-

vember 1997. We kregen tijdens deze vier dagen 9 kleuterklassen, samen 175 kleuters, op bezoek in het museum. **Alle kleuterleidsters** kregen een evaluatieformulier en hun **oordeel** zou beslissend zijn voor de **verdere organisatie** van het kleuterbezoek in het museum.

We kregen niet alleen de evaluatieformulieren terug, maar ook kindertekeningen.

Zowel de rondleiding inhoudelijk als de "oma- en opagids" werden door iedereen zeer positief beoordeeld. De "week van de grootouders" werd als de beste periode ervaren. De vragen van de oma en opa(spelers) aan de kleuters waren zeer goed en aangepast aan hun leeftijd en leefwereld.

Enkele getuigenissen en suggesties: *een eenvoudig liedje van René De Clercq aanleren... "Ik weet niet wat er beter kan. Sfeer en inkleding van alles is prima, laat de kleuters daar nog maar veel van genieten!.....Het was echt een boeiende, leerrijke namiddag (ook voor de juf).....de reactie van de kinderen is de beste evaluatie en die waren bijzonder opgetogen. Proficiat en nogmaals dank.....Echt een toffe beleving voor de kleuters en de juf!.....Ik kan enkel maar het hele team feliciteren met dit prachtige initiatief. Indien het herhaald wordt blijven we zeker terugkomen....."*

Deze **positieve beoordelingen** zijn ons niet naar het hoofd gestegen maar waren een stimulans om nóg beter te doen. Daarom zullen we elk jaar tijdens de week van de grootouders alle Deerlijkse kleuterklassen uitnodigen naar het museum.

In maart 1998 starten we, na een intense voorbereiding, met een programma voor het vierde leerjaar van het basisonderwijs. In dat vierde jaar staat lokale aardrijkskunde en geschiedenis op het programma. Voor alle vierde leerjaren van het basisonderwijs in de regio zullen we bezoeken mogelijk maken. Later maken we werk van het **secundair onderwijs**.

Onze jeugd is onze toekomst.

Een netwerk van musea

De Koning Boudewijnstichting bekroonde een project van de Stichting René De Clercq te Deerlijk. Dat project voorzag in de promotie van haar museum en de oprichting van een samenwerkingsverband tussen musea.

Zoals u wellicht weet heeft de Stichting René De Clercq vzw als doel de schrijver, dichter en componist René De Clercq beter bekend te maken. Zijn geboortehuisje uit 1790, beschermd en gerestaureerd, herbergt zijn museum en toont ook hoe onze (over)grootouders leefden.

Het museum ging open in 1991. Dankzij uw steun en met een ploeg vrijwilligers slaagt de Stichting er nu al bijna 7 jaar in het museum open te houden. Alle gelegenheden worden gebruikt om het museum overal bekend te maken. Zo ook de indiening van een (intussen bekroond) project bij de Koning Boudewijnstichting.

Als kleinschalig museum voelde de Stichting zich erg alleen in het museumlandschap en dacht aan een samenwerking met andere (literaire) musea. Musea zijn echter versnipperd over allerlei organiserende instellingen: de Federale Overheid, de Vlaamse Gemeenschap, de Provincies, Steden en Gemeenten en privé-organisaties, wat een samenwerking bijna onmogelijk maakt.

De campagne van de **Koning Boudewijnstichting** en de bekroning van onder andere het museum René De Clercq **was de sleutel** die al deze deuren opende en de mogelijkheid gaf om een netwerk van musea op te richten.

Uiteindelijk kwam in 1997 een samenwerkingsverband tot stand onder de naam: "**Musea in de Leievallei**"

Het netwerk, "Musea in de Leievallei", is een samenwerking van alle (kleinschalige) musea van de gemeenten die reeds samenwerken in het Overleg Cultuur Zuid-West-Vlaanderen plus de gemeente Wielsbeke. Alleen de stedelijke Musea van Kortrijk en het Nationaal Vlasmuseum zijn niet betrokken bij deze samenwerking omdat zij minder passen in het project. Alle andere musea kregen de gelegenheid zich aan te sluiten. Het is een bonte waaier van allerlei schakeringen geworden en bestaat uit:

1. **Regionaal Archeologisch Museum**, Rijtstraat, 8581 Avelgem (Waarmaarde)
2. **Museum René De Clercq**, René De Clercqstraat 8, 8540 Deerlijk
3. **Museum Peter Benoit**, Marktstraat 55-57, 8530 Harelbeke
4. **Archeologisch Museum Harelbeke**, Koning Leopold III-plein 71, 8530 Harelbeke
5. **Museum voor Pijp en Tabak**, Marktstraat 100, 8530 Harelbeke
6. **Nationaal Museum over de Vinkensport**, Hazenstraat 4, 8531 Harelbeke (Hulste)
7. **PMSS Het Lijsternest**, Stijn Streuvelsstraat 25, 8570 Ingoogem
8. **Landbouwmuseum Leiedal**, Kruiskouter, 50/54, 8501 Kortrijk (Bissegem)
9. **Begijnhofmuseum**, Begijnhof, 8500 Kortrijk
10. **Magic Jukeboxmuseum**, Ropswalle 12, 8930 Menen
11. **Memorial Museum 14-18 & 40-45**, Menen (Rekkem)
12. **Heemkundig Museum Moen**, Moense Beekstraat, 8552 Moen

13. **André Demedtshuis**, Sint-Bavostraat 15, 8710 Wielsbeke (Sint-Baafs-Vijve)
14. **Museum Steengoed Vandenbroucke**, H. Lebbestraat 188, 8790 Waregem
15. **Tabaksmuseum**, Koestraat 63, 8940 Wervik
16. **Hoevermuseum 't Kapelriegoed**, Kapelaniestraat 8, 8562 Wevelgem (Moorsele)
17. **Energiemuseum**, P. Ferrardstraat 15, 8550 Zwevegem
18. **Vlaams Educatief Luchtvaartcentrum**, Luchthavenstraat 1 b2, 8560 Wevelgem

Het uitgangspunt is dat het netwerk een onderdeel wordt van Overleg Cultuur Zuid-West-Vlaanderen, zodra er een nieuw protocol tussen de gemeenten afgesloten wordt voor de jaren 1998 tot 2002. De Koning Boudewijnstichting ondersteunt alleen de start. Onze bedoeling is het netwerk permanent te laten functioneren onder de vleugels van het Overleg.

*Dit netwerk van musea is immers een **culturele pijler** van en in Zuid-West-Vlaanderen.*

Vanaf 1998 organiseert het netwerk en zal het jaarlijks zorgen voor:

- de uitgave van een gemeenschappelijke brochure van alle samenwerkende musea
- een eigen museumdag (waarop al deze musea gratis open zijn) - 1ste museumdag: 22.03.1998
- een museumkaart met een wedstrijd voor alle bezoekers (75.000 fr. prijzen)

Wij verwachten u. Iedereen is welkom in onze musea!

Jan Dhaluin
Secretaris Stichting René De Clercq

Winfried DOLDERER, Duitslandcorrespondent voor de krant "DE STANDAARD", wonende te Bonn, komt op vrijdag 3 april 1998 om 20 u., in het Ontmoetingscentrum d'Iefte te Deerlijk, spreken over:

René De Clercq vóór, tijdens en na de Eerste Wereldoorlog

Een buitenkansje voor alle geïnteresseerden!
IEDEREEN WELKOM

Een organisatie van de Stichting René De Clercq met medewerking van het Davidsfonds.

In memoriam Jan Vandommele (1954-1997)

Op 13 april 1997 is Jan Vandommele, kleinzoon van René De Clercq, gestorven. Jan was een ietwat speciale mens die de codes van onze maatschappij niet of moeilijk begreep. Als er iets belangrijks te doen was rond René De Clercq was hij er steeds bij. Bij Jan wist je echter nooit of hij kwam uit plichtsbefef dan wel uit eigen zin of overtuiging. Overgevoelig en angstig besepte hij dat onze steeds harder wordende wereld geen beschutting meer voor hem bood...

Joost

TROUWE DOOD

Trouwe grauwe dood
schaduw van het leven,
die 'k purperzacht zie beven
om zonnegoud en rood;

Gij legt om vurige lijnen
een donkerkoel gevloei;
gij zijt de vrucht van elken bloei,
de kroon der pijnen.

Zacht voel ik u als nacht,
als aarde die zal dekken,
een moeder die me in sluimer licht
en niet mag wekken.

René De Clercq

6de ZANGAVOND RENE DE CLERCQ

Wij nodigen u vriendelijk uit op

Vrijdag 27 februari 1998 om 20 u. in het Ontmoetingscentrum d'Iefte te Deerlijk naar de:

SAMENZANG, SOLO'S en VOLKSDANS
GEZELLIG SAMENZIEN

Leiding: Monique Naessens
Koor: Sint-Cecilia Deerlijk
Soliste: Monique Naessens
Volksdans: Tresleca
Piano: Hugo De Backer
Presentatie: Jan Dhaluin

Help ons zoeken

In ons archief ontbreken nog enkele werken van René De Clercq.

Wij zoeken:

Gedichten, Jules Vermaut, Kortrijk, 1896, 67 p.

Halewijns Straf, A. Siffer, Gent, 1898, 20 p.

Echo's, A. Siffer, Gent, 1900, 131 p.

Ideaal. Een sonnettenkrans, A. Siffer, Gent, 1900, 60 p.

De internationale roeiwedstrijd te Terdonck, Sevens, Gent, 1900.

Liederen voor 't Volk, V. Delille, Maldegem, 1903, 143 p.

Halewijn, Opera in drie bedrijven en vijf taferelen, in *De Vlaamsche Gids* 2 (1906), 122-145.

De hoeven, drama in drie bedrijven, gebroeders Janssens, Antwerpen, 1913, 58 p.

Vaderlandsche liederen, Vlaamse Drukkerij, Anderlecht, 1917, 40 p.

Van aarde en hemel, vermeerderde uitgave, S.L. Van Looy, Amsterdam, 1924, 103 p.

A book of homage to Shakespeare to commemorate the three hundredth anniversary of Shakespeare's death, edited by Israel Gollancs, Oxford, 1916 (bevat een vertaald gedicht van De Clercq op p. 465).

Anthologia Belgon Poieton II, Hoi Phlamandoi, Athene, 1970 (bevat een vertaald gedicht van De Clercq op p. 64).

Wij zoeken ook tijdschriften waarin De Clercq publiceerde:

De Toorts (1916-1921).

De Vlaamse Vlagge.

De Student, tijdschrift voor leerlingen aan Vlaamse colleges (periode 1896).

Jong Vlaanderen, Katholiek Vlaamsgezind maandblad (begin jaar 1900 tot 1903?).

De witte kaproen, maandblad Gent (van november 1910 tot september 1914).

De Vlaamsche Stem, dagblad in Amsterdam (1915-1916).

De Noorderklok, jaargangen 1927, 1928, 1929.

Wij hebben nog te koop
(en u steunt hiermee onze Stichting)

HET LEVEN EN WERK VAN GRETHA EN ADRI PIECKex. x 600=
Gebonden boek, linnen kaft met goudopdruk, (+ 120 fr. port)
216 pagina's, 360 illustraties waarvan 170 in kleur,
uitgegeven door de Stichting G. en Adri Pieck, met advies van Max Pieck

RENE DE CLERCQ... UIT LIEFDE ALLEENex. x 400=
geïllustreerde biografie met tientallen foto's. (+ 100 fr. port)
Prachtig kijk- en leesboek.
Voorwoord: André Demedts,
geschreven door G. DEPAMELAERE

DAGBOEK 1917-1920 DOOR A.F. PIECKex. x 400=
Herinneringen aan René De Clercq door Betty Pieck. (+ 60 fr. port)
Samenstelling en redactie: Marcus van der Heide

WENSKAARTEN VAN HET MUSEUMex. x 200=
Pakje van 5 wenskaarten met afbeeldingen van het museum (+ 40 fr. port)
Getekend door Ives De Roo

WANDELPAD RENE DE CLERCQex. x 80=
(+ 35 fr. port)

.....

Betaal fr. op rekening nr. 463-5147011-71 van Stichting René De Clercq, Vichtesteenweg 15, 8540 Deerlijk. Voor het buitenland gironr. 000-1657775-45. U ontvangt deze boeken en wenskaarten.

Ik wens een factuur in exemplaren met de volgende tekst

Richt uw bestelling aan:
Stichting René De Clercq vzw
Vichtesteenweg 15
8540 Deerlijk
en deze wordt prompt uitgevoerd.
DANK U

Gratis !

Fotokopieën van de originele dichtbundels van René De Clercq.

U kunt een aanvraag doen om gratis, in een mooie klasseermap, fotokopieën te ontvangen van de originele dichtbundels van René De Clercq.

Tien personen zullen om de twee maand per post een dichtbundel ontvangen. Daarbij is een lijst van de gedichten gevoegd.

Na lezing van alle gedichten verwachten wij dat u ons deze lijst terugstuurt **met uw keuze van de beste gedichten.**

Zo helpt u bij de samenstelling van de bloemlezing van zijn werk die wij zullen uitgeven in het jaar 2002.

2002 is niet alleen 700 jaar Gulden Sporen maar het is dan ook **125 jaar** geleden dat René De Clercq **te Deerlijk geboren** werd op 14 november 1877 en ook **70 jaar** dat hij overleed **te Maartensdijk** (Nederland) op 12 juni 1932.

Doe uw aanvraag voor de gratis dichtbundels door onderstaand formulier in te vullen en in de bijgevoegde enveloppe terug te sturen vóór 28 februari 1998. Het kan zonder postzegel.

AANVRAAG

Ondergetekende

(Naam)

(Adres)

.....

(Beroep)

Eventuele opmerkingen of mededelingen:

.....

.....

wenst in aanmerking te komen voor de gratis toezendingen van fotokopieën van de originele dichtbundels van René De Clercq. Zij (hij) zal telkens, na twee maanden, de lijst van de gedichten terugsturen met haar (zijn) keuze van de beste gedichten.

Datum:

Handtekening:

Help ons kosten besparen!

U wenst onze Nieuwsbrief niet meer te ontvangen?

Laat het ons weten. Gebruik bijgevoegde enveloppe. Versturen zonder postzegel kan.

Naam:

Adres:

Heeft u familie, vrienden, kennissen of collega's die interesse zouden kunnen hebben voor René De Clercq?

Laat het ons weten. Gebruik bijgevoegde enveloppe. Versturen zonder postzegel kan.

Uw naam en adres:

.....

.....

wenst dat de nieuwsbrief gestuurd wordt aan:

Naam + adres:

.....

.....

U wenst mee te werken met de Stichting René De Clercq?

Laat het ons weten.

Uw naam + adres:

.....

Uw beroep of functies: